

כח ע"ב. עירוב בכפניות

- הגמרא עוסקת בשלושה דינים שונים הקשורים לפירות, שבכל אחד מהם ייחודו מתבטא באופן אחר:
- עירוב** – לשם עירוב חצירות/מבואות ניתן להשתמש בפירות שראויים לאכילה, בתנאי שהפירות ראויים לסעודה כפי שהן בלי תיקון נוסף (לכן אם חייבים בתיקון ע"י האש באפייה/בישול/קלייה לא מערבים בהם).
 - מעשר שני** – אדם שעולה לירושלים ובידו כסף מעשר שני יכול לקנות בו פירות שראויים לאכילה, שמתקיימים בהם שני תנאים: 1. עושה פירות (פרי מפרי). 2. גידולי קרקע.
 - טומאת אוכלים** – בדיני טומאה וטהרה יש חומרא יתירה במאכלים ומשקים הטמאים שנעשים שני לטומאה, ומטמאים אוכלים ומשקים אחרים גם בשלישי ורביעי לטומאה. נלמד מהפסוק "מִכֹּל הָאֲכָל אֲשֶׁר יֹאכֵל... טָמֵא" (ויקרא יא, לד) שפירות הנחשבים לאוכל הן פירות שנטעו את העץ לשם אותם הפירות (תוס' ד"ה "קור", לכן קור לא נקרא אוכל, כי אנשים נוטעים דקל לשם התמרים ולא לשם הקור שבו, ודינו כחתיכת עץ ולא חל עליו "טומאת אוכלים").
 - מעשרות** – פירות שחייבים במעשר אלו פירות שנגמר בישראל (אע"פ שלא ניתן לאכלם כפי שהם בלא תיקון).

רב כח
ע"א

א"ר יהודה משמיה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: מערבין בפעופעין ובחלגולוגות ובגודגדניות, אבל לא בחזין (שחת. תבואה שלא הגיעה לשליש גידולה ונקצרה) ולא בכפניות (תמרים רעות שלא התבשלו כל צרכן).

ברייתא

קור (סיב הדקל בעודו רך וראוי לאכילה)	ת"ק: נקנה (עושה פירות, גידול קרקע ונאכל) ר"י: נקנה (למרות שדינו כעץ)	טומאת אוכלים
ת"ק: אינו מטמא (אינו מוגדר כ"אוכל". תוס' כ"ל) ר"י: אינו מטמא (בגלל שדינו כעץ)	ת"ק: נקנה ר"י: נקנה	טומאת אוכלים
כפניות	ת"ק: נקנה ר"י: נקנה	טומאת אוכלים

רב יהודה

אמר רבי יהודה: לא הוזכרו פגי ביתוני אלא לענין מעשר בלבד, (שנאמר בברייתא) פגי ביתוני (תאנים שלא התבשלו מביתוני) ואהיני דטובינא (כפניות מטובינא שהדקלים שם זכרים) חייבין במעשר (מפני שבכך נגמר בישראל).

רב יוחנן

פירות שאינם ראויים לאכילה מרוב שהן מרים, וניתן למתקן ע"י האש (בבישול/ אפייה/ קלייה) - חייבים במעשר.

מדוע לשיטת רב לא מערבים בכפניות, הרי לכו"ע (לת"ק ולרבי יהודה) הן נחשבות כאוכל?

הברייתא עוסקת בדקלים זכרים (ניסחני) שהפרי שלהם רע מלכתחילה ולשם כך נוטעים אותו (לכך הכפניות דינן כפרי לכל דבר), רב דיבר בדקלים נקבות שהכפניות זהו שלב ביניים עד שיבשילו להיות תמרים - ולכך רב סבר שלא מערבים בהם, שאין דרך לאוכלם כפרי בוסר.

לא ייתכן להעמיד בברייתא שמדובר בכפניות מדקלים זכרים, מכיוון שרב יהודה סובר בברייתא שכפניות הן כפרי לכל דבר למעט ממעשר שפטורות, ומצינו את דברי רבי יהודה על הברייתא שמחייבת כפניות במעשרות?

הברייתא ורב עוסקים שניהם בדקלים נקבות, אך מכיוון שאינם ראויים כעת לאכילה - אין אפשרות לערב בהם (שיטת רב), ומאיך מקבלות טומאת אוכלים מפני שניתן לתקן בעתיד את המאכל ע"י האור (רבי יהודה ע"פ שיטת רבי יוחנן. רבי יהודה מקבל את העיקרון ההלכתי של רבי יוחנן לטומאת אוכלים, אך סובר בכפניות של דקלים נקבות פטורות ממעשר מפני שלא נגמר בישראל)

מעשרות	טומאת אוכלים	נקנה בכסף מעשר שני	מערבים	קור (ראוי לאכילה)
פטור (נחשב כעץ)	אינו מטמא (לת"ק אינו מוגדר כ"אוכל". לר"י בגלל שדינו כעץ. נפק"מ לאביי בשלקו וטיגנו. לרבי בשלקו לכו"ע טמא, ונפק"מ לברכה)	נקנה (ראוי לאכילה, עושה פירות, גידולי קרקע)	לא מערבים	קור (ראוי לאכילה)
חייבות (שיטת רב יהודה בברייתא, שכפניות זהו גמר בישראל)	מטמאות (כ"ש מדקלים נקיבות)	נקנות (ראוי לאכילה, עושה פירות, גידולי קרקע)	מערבים (שכן הפירות נאכלים)	כפניות של דקלים זכרים (השלב הסופי)
ת"ק ורבי יוחנן: חייבות (לר"י שניתן למתקן) רבי יהודה: פטורות (שלא נגמר בישראל)	ת"ק ורבי יהודה: מטמאות (מוגדר כ"אוכל". ע"פ רבי יוחנן, שניתן למתקן באור)	נקנות (ראוי לאכילה, עושה פירות, גידולי קרקע)	לא מערבים (שיטת רב, שלא ראיות לסעודה. א"כ מיתקן)	כפניות של דקלים נקבות (שלב ביניים)